

Een ongemakkelijk verhaal

In Deuteronomium staan de Israëlieten op het punt om het land Kanaän binnen te trekken. Mozes draagt hun in hoofdstuk 7 namens God op om de Kanaänieten 'volledig uit te roeien'. 'Sluit geen verbond met hen en wees hun niet genadig.' Onder een aan deze laatste woorden ontleende titel heeft Arie Versluis in Apel-

doorn een proefschrift over dit hoofdstuk verdedigd. Het boek voldoet zonder meer aan de regelen der kunst: het hoofdstuk Deuteronomium 7 wordt vertaald, geannoteerd, grondig geanalyseerd, in context geplaatst en theologisch geëvalueerd. De achterliggende vraag is helder: wat moet een gelovig christen met dit vreselijke hoofdstuk? Versluis komt er niet uit: 'Ik kan het gebod van JHWH om de volken van Kanaän uit te roeien niet geheel begrijpen of verklaren' (pag. 318). Het is opmerkelijk dat hij alle mogelijkheden om het zich wat gemakkelijker te maken verwerpt. Allereerst het werkwoord *ch.r.m+hifil*. Moet je dat hier wel lezen als een vorm van genocide (pag. 14, n. 18)? Er zijn andere

opvattingen mogelijk en de uitwerking in het vervolg van Deuteronomium 7 is niet echt bloedig. Maar in een lang excurs besluit Versluis dat dit werkwoord toch echt compleet vernietigen, uitmoorden, betekent. Daar komt bij dat hij de passage historiserend leest. Het is volgens hem geen terugprojectie, geen literaire constructie vanuit een latere tijd. Versluis suggereert dat de (gehele of gedeeltelijke) vernietiging van de Kanaänieten daadwerkelijk in de geschiedenis heeft plaatsgevonden, in de tijd vóór David. En op Gods uitdrukkelijk bevel, wel te verstaan. Geen blijde boodschap. Al lezend becroop mij het gevoel dat je hier de grenzen van exegese ziet opdoemen. De betekenis van *ch.r.m+hifil* en de inleidings-

vragen rond Deuteronomium lijken voor het onderhavige probleem belangrijker dan de wat schools uitgevoerde exegetische exercities. Als Versluis hier andere posities had ingenomen, was de uitkomst ook anders geweest. Maar als denkoefening is dit boek toch wel degelijk de moeite waard.

Arian Verheij

A. Versluis, *Geen verbond, geen genade. Analyse en evaluatie van het gebod om de Kanaänieten uit te roeien (Deuteronomium 7)*, Zoetermeer: Boekencentrum Academic 2012. 368 pag., € 29,90. ISBN 978 90 239 2106 6